

154 . Olteni | Comuna: Bodoc | Județ: Covasna | Punct: Cariera de nisip (Tag) | Anul: 2001

Anul: 2001

Cod RAN: 63919.03

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Epoca bronzului, Epoca migrațiilor, Epoca medievală timpurie

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Dan Lucian Buzea, Valerii Kavruk

Instituții: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe

Raport

În a. 2000 în zona unei cariere de nisip, pe un teren situat la intrarea din S în satul Olteni, în locul numit de localnicii "Tag", în apropierea unei cariere de nisip, au fost recoltate fragmente ceramice, iar în malurile carierei au fost observate profile ale unor gropi. Între administratorul carierei (DOMARKT S.R.L.) și Muzeul Carpaților Răsăriteni a fost încheiat un contract de eliberare a terenului de sarcină arheologică.

În cuprinsul sitului se evidențiază două puncte distincte: A și B.

Primul dintre ele (A) este situat la 800 m S de sat, între D.N.12 și calea ferată Brașov - Miercurea-Ciuc. Pe o suprafață de cca. 600 x 80/200 m au fost răspândite urme de locuire din epoca bronzului și din sec. IV. Lucrările de exploatare din carieră au distrus partea de N a așezării, pe o suprafață de cca. 6.000 mp. Al doilea punct (B) se află la V de D.N.-12, la marginea de S a satului. Pe o suprafață de cca. 60 x 30 m, la marginea de N a carierei vechi de nisip, au fost descoperite fragmente ceramice de factură neolitică. Așezerea a fost puternic afectată de vechea carieră de nisip, precum și de lucrările de amenajare a D.N.12.

În perioada 7 mai - 2 iulie 2001 Muzeul Carpaților Răsăriteni a efectuat în zona carierei cercetări arheologice de salvare.

ZONA A. Cercetările s-au desfășurat pe o suprafață de cca. 3500 m.p. Porțiunea afectată deja de lucrările de exploatare a carierei, a fost cercetată prin taluzarea malurilor și răzuirea suprafeței la nivelul la care ajunsese lama buldozerului, iar acolo, unde terenul a rămas neafectat, au fost deschise 7 secțiuni (S.1 - S.7) și 5 case (C.1 - C.5).

Stratul de cultură este sărac. Din el provin vestigii eneolitice (fragmente ceramice izolate de tip Cucuteni - Ariușd), din perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului (1 fragment ceramic de tip Coțofeni), din perioada mijlocie a epocii bronzului (1 fragment ceramic de tip Wietenberg). Mai numeroase sunt vestigiile culturii Noua (fragmente de vase ceramice, un frecător din tuf vulcanic, fragmente ale unei piese masive de lut ars, lucrată din pastă în amestec cu resturi vegetale, ce aparțin probabil unei vetre portabile, cu analogii în așezerea culturii Coslogeni, Stelnica, jud. Ialomița, inedit). Au fost descoperite câteva fragmente ceramice de factura dacică și câteva fragmente de amfore de factură romană. Materialul arheologic preponderent aparține sec. IV (numeroase fragmente de vase ceramice de tip Sântana de Mureș-Cernjahov și câteva piese de fier).

COMPLEXE ALE CULTURII NOUA. Au fost cercetate 10 gropi menajere: Gr.2, Gr.8, Gr.9, Gr.5a, Gr.12, Gr.14, Gr.16a, Gr.17, Gr.20, Gr.21. Majoritatea gropilor aveau gura circulară și pereții lărgiți spre fundul drept. Gr.16a avea D max. la mijlocul adâncimii și fundul sferic. Umplutura gropilor, de cele mai multe ori, era compusă din pământ afânat, în amestec cu cenușă, lemn carbonizat și lipitură de lut ars. Gr.17 avea umplutură tasată, din pământ amestecat cu cenușă. În Gr.2, la gură și pe fund, se aflau aglomerări de pietre mari, printre care și o râșniță. Inventarul gropilor, de cele mai multe ori, consta din fragmente

ceramice și oase de animale, mai rar, piese de os (1 fragment de ac), piatră (1 fragment de roțiță de car miniatural, din gresie; 1 fragment de topor; abrazive), sau lut ars (1 fragment de toporaș miniatural; o fusaiolă bitronconică; o roțiță de car miniatural).

Ceramica culturii Noua este puternic fragmentată. Ea se înscrie în cele două categorii caracteristice culturii Noua: grosieră și semifină. Uneori s-a reușit reconstituirea formelor întregi. Din categoria grosieră au fost reconstituite: 1 vâscior miniatural, o oală cu corp globular ornamentată pe corp cu o proeminență alungită; 1 vas cu pereții drepecți cu o toartă lată aplicată pe corp; 1 vas de provizii cu corp tronconic, cu exteriorul striat pe toată suprafața, având sub buză un brâu alveolat. Categoriei semifine îi aparțin: cești cu corp globular și toarte ușor supraînălțate; 1 vâscior miniatural de tip degetar; căni cu corp globular cu toarte ușor supraînălțate cu buton; o oală cu toartă prinsă de corp, lustruită; 1 vas de formă bitronconică, cu buza ușor evazată, cu un brâu alveolat pe umăr. Uneori, ceramica este ornamentată. Cel mai frecvent decor îl reprezintă brâul în relief, simplu sau alveolat, mai rar, două brâie alveolate. De cele mai multe ori acest gen de decor este întâlnit pe recipiente de categoria grosieră, de proporții înalte (oala, vas-sac, vas-borcan), mai rar el este aplicat și străchinilor. Reprezintă o noutate în cadrul culturii Noua, proporția relativ ridicată a ceramicii cu suprafața striată.

COMPLEXE DIN SEC. IV p. Chr. au fost mai multe: o locuință (L.1) și 17 gropi menajere: Gr.1; Gr.3, Gr.4, Gr.5, Gr.6, Gr.7 (?), Gr.10, Gr.11, Gr.13, Gr.15, Gr.16; Gr.18, Gr.18a (?), Gr.19, Gr.21a, Gr.23; Gr.24.

L.1 a fost descoperită la nivelul solului steril. Ea avea forma aproximativ ovală (9,5 x 4 m) și era adâncită în solul steril cu 0,8 m. În partea de S a locuinței se afla o vatră de formă circulară. Umplutura locuinței consta din pământ de culoare neagră, puternic pigmentat, în amestec cu fragmente de lemn și lut ars. Pe latura nord-vestică a locuinței s-au păstrat dărâmăturile unui perete construit din pari nuiele, lutuit. Lipitura era lucrată din lut în amestec cu nisip și resturi vegetale. Printre dărâmăturile peretelui s-a găsit material ceramic din sec. IV, inclusiv o ceașcă întregibilă de formă tronconică, lucrată cu mâna, din pastă grosieră.

Pe marginea locuinței a fost descoperită o groapă de stâlp. În apropierea locuinței se afla o vatră amenajată într-o groapă de forma ovală, care se unea cu groapa locuinței printr-un scurt culoar. La baza vetrei se afla un pat din bolovani prinși cu lut, peste care a fost aplicată o lutuială grosă de aproximativ 5 cm, bine netezită.

În umplutura locuinței au fost descoperite: 43 fragmente de oase de animale, 24 fragmente de lipitură, 2 fragmente de zgură de fier, 4 pietre, precum și 577 fragmente de vase ceramice din care: 5 fragmente ale culturii Noua și 572 fragmente ale culturii Sântana de Mureș-Cernjahov.

Ceramica din sec. IV include: 486 fragmente de categoria grosieră caracterizată prin pastă în amestec cu pietricele, nisip și cioburi pisate, lucrată cu mâna, bine arsă și ușor netezită, de culoare cărămizie sau maronie, de la vase de diferite dimensiuni și forme, în special oale bitronconice cu buza evazată sau răsfrântă, căni tronconice ornamentate cu brâuri alveolate și cu alveole realizate direct pe corp. În această categorie ceramică se remarcă un capac cu buton de prindere perforat transversal, înconjurat cu un șir circular de alveole; o ceașcă tronconică cu fundul delimitat prin alveole; 2 cești-opaiț de formă tronconică, cu urme de arsură neagră în interior. Ceramica fină este lucrată la roată din pastă în amestec cu nisip, are suprafețele bine netezite, culoarea cenușie, cărămizie sau gălbuie și adesea este ornamentată cu incizii drepte și/sau în valuri, dispuse orizontal. Acestei specii îi aparțin 81 de fragmente ceramice, printre care 30 de culoare cenușie, 49 de culoare cărămizie, 3 de culoare neagră. Remarcăm numeroase fragmente de buze de vase de tip krausengefasse, lucrate la roată, ornamentate cu benzi incizate, în valuri; o ceașcă-opaiț lucrată cu mâna din pastă semifină, de formă tronconică cu o toartă, cu urme puternice de arsură neagră în interior.

În umplutura gropii vetrei au fost găsite: 1 fragment de potcoavă de fier, 2 fragmente de oase de animale și 59 fragmente ceramice, din care 1 de tip Wietenberg (de ceașcă cu caneluri oblice late) și 58 din sec. IV. Ceramica din sec. IV include: 56 fragmente de categorie grosieră lucrată cu mâna și 2 fragmente de vase lucrate la roată.

Gropile din sec. IV, cercetate în campania din a. 2001, după formă se împart în 2 tipuri:

1) cu pereții drepecți ce se îngustează spre fundul drept, cu 2 variante: a) cu gura circulară (Gr.19, Gr.21a) și b) cu gura ovală (Gr.4, Gr.5); 2) cu gura circulară și pereții arcuiți astfel încât D max. se află la aproximativ mijlocul adâncimii, fundul drept (Gr.3); 3) cu pereții arcuiți astfel încât D max. se află la mijlocul adâncimii, cu fund sferic, cu 2 variante: 1) cu gura circulară (Gr.10, Gr.11, Gr.13, Gr.15, Gr.16, Gr.18, Gr.23; Gr.24) și 2) cu gura ovală (Gr.1). 4) cu gura circulară și pereții ce se lărgesc spre fundul drept (Gr.6, Gr.7; Gr.18a).

Gropile au împlitura diferită: cu pământ cenușiu tasat (Gr.1, Gr.15, Gr.18, Gr.18a); cu pământ afânat în amestec de cenușă (Gr.3, Gr.4, Gr.10, Gr.16, Gr.19, Gr.23, Gr.24); cu pământ negru tasat (Gr.5, Gr.6, Gr.7, Gr.21a); cu multe lentile de lut și cenușă (Gr.11, Gr.13).

Inventarul gropilor din sec. IV.

Gr.1: 1 fragmente de os de animal, 1 fragment de lipitură, o piatră, 117 fragmente ceramice din sec.IV, din care 102 de categoria grosieră lucrate cu mâna, 15 lucrate la roată. A fost reconstituită o ceașcă-opaiț de formă tronconică, lucrată cu mâna, din pastă grosieră, decorată la baza corpului cu un șir de alveole alungite realizate prin împunsături de sus în jos, delimitând practic fundul vasului.

Gr.3: o piatră, 49 fragmente de oase de animale, 17 fragmente de lipitură, 17 fragmente de ceramice Noua, 175 fragmente ceramice din sec. IV: grosieră lucrată cu mâna (140 fragmente), grosieră lucrată la roată (16 fragmente) și fină lucrată la roată (19 fragmente).

Gr.4: 1 fragment de rășniță, 1 fragment de os de animal, 1 fragment de lipitură și 38 fragmente ceramice din sec. IV, din care: 37 de categorie grosieră lucrată cu mâna, 1 de categorie fină, lucrată la roată, de culoare cenușie.

Gr.5: 20 fragmente ceramice Noua și 48 fragmente din sec. IV. Ceramica din sec. IV cuprinde: 35 fragmente de categorie grosieră lucrată cu mâna, 23 fragmente de categoria fină lucrată la roată. S-a reconstituit o oală lucrată la roată din pastă fină, cu pereții subțiri, corpul globular, buza tăiată oblic spre exterior și ușor evazată, fundul inelat, de culoare cenușie, ornamentată cu două linii orizontale incizate pe partea inferioară a corpului.

Gr.6: 1 fragment de os de animal, 2 fragmente de lipitură, 5 fragmente de vase ceramice din sec. IV, din care: 3 lucrate cu mâna, din pastă grosieră, bine arsă; 1 fragment de vas de culoare cenușie, lucrat la roată din pastă fină.

Gr.7: fără inventar.

Gr.10: 17 fragmente ceramice din sec. IV, din care: 16 fragmente de categoria grosieră lucrată cu mâna, 1 fragment de strachină lucrată din pastă fină la roată, decorată cu brâu în relief alveolat.

Gr.11: 10 fragmente de oase de animale, 2 fragmente de lipitură, 78 fragmente de vase, din care: 7 ale culturii Noua (de categorie semifină, de culoare cenușie, cu urme de netezire) și 71 din sec. IV (grosieră lucrată cu mâna (39 fragmente), grosieră lucrată la roată (15 fragmente) și fină lucrată la roată (15 fragmente)).

Gr.13: 1 fragment de ac de os, lustruit, ars la negru, cu ambele capete rupte în vechime, 16 fragmente de oase de animale, 5 fragmente de lipitură; 2 pietre, dintre care una ușor prelucrată, 141 fragmente ceramice din sec. IV, din care: 140 de specie grosieră lucrată cu mâna și 1 de la un recipient lucrat la roată, de culoare cenușie, ornamentat cu valuri incizate.

Gr.15: 2 turte de fier, multă zgură de fier, 15 fragmente de vase ceramice din sec. IV (7 de categorie grosieră lucrată cu mâna și 8 de categorie fină lucrată la roată).

Gr.16: 10 fragmente de oase de animale, 7 fragmente de lipitură; ceramica din sec. IV (grosieră lucrată cu mâna - 121 fragmente de la 10 vase, fină lucrată la roată (29 fragmente)).

Gr.18: 1 un fragment de os de animal și 19 fragmente de vase ceramice din sec. IV (18 de categorie grosieră lucrată cu mâna și 1 de categorie fină lucrată la roată).

Gr.18a: se unea cu Gr.18. Raport stratigrafic nelămurit. Fără inventar.

Gr.19: 18 fragmente ceramice, din care 1 de tip Cucuteni, 17 din sec. IV (15 fragmente de vase lucrate cu mâna, 11 dintre care din pastă grosieră și 4 din pastă semifină; 2 fragmente de categorie fină lucrată la roată, de culoare cenușie).

Gr.21: 52 fragmente de oase de animale, 9 fragmente de lipitură, 1 fragment de rășniță, 3 pietre și 104 fragmente ceramice, din care 27 de tip Noua, iar 77 din sec. IV (76 de categorie grosieră lucrată cu mâna și 1 de categoria fină de la vas lucrat la roată).

Gr.23: 4 fragmente de oase de animale, 5 fragmente de lipitură. 43 fragmente ceramice din sec. IV, cu urme de ardere secundară puternică (27 de categorie grosieră lucrată cu mâna, 16 de categorie grosieră de la un vas de provizii lucrat la roată, 1 de categorie fină de la un vas de provizii lucrat la roată, de culoare cărămizie).

Gr.24:1 burghiu și 1 fragment de cui de fier; fragmente ceramice din sec. IV (lucrată cu mâna din pastă grosieră, prost arse și de 1 fragment de buză de vas de tip Krausengefasse, lucrat la roată, din pastă grosieră și ornamentat cu valuri incizate).

ZONA B. Pe o suprafață de cca. 60 x 30 m, au fost descoperite materiale arheologice de factură precucuteniană.

A fost efectuat un sondaj de 1,20 x 2 m, în care a apărut o groapă menajeră modernă. Stratul vegetal se află între 0 și 0,30 m; stratul de cultură, ce se caracterizează prin pământ negru în care apar fragmente ceramice precucuteniene, se află între 0,30 și 0,70 m; imediat sub stratul de cultură, la adâncimea de 0,7 m, apare stratul steril caracterizat prin mai multe lentile de nisip galben argilos.

Materialul ceramic recoltat de la suprafața terenului, din stratul de cultură, cât și din umplutura gropii, este reprezentat de ceramică cu multă pleavă și pietricele pisate în compoziție, arsă la negru, brun sau roșu-cărămiziu (fie complet, fie numai la suprafețe), având de cele mai multe ori un înveliș de aceeași culoare. Pe această categorie ceramică uneori este ornamentată, exclusiv prin tehnica exciziei: linii orizontale, "dinți de lup", "tabla de șah", bandă lată, limitată de "dinți de lup". 1 fragment ceramic provine de la un vas de mari dimensiuni, cu buza tăiată drept, lustruit în interior, de culoare cărămizie și o bandă lată lustruită sub exteriorul buzei, sub care se află o suprafață barbotinată, de culoare neagră, cu mici proeminențe cilindrice, de "tradiție Criș", cu analogii în mediul precucutenian.

Dintre piese, menționăm o lamă de silex, de culoare maronie, cu urme de lustru și retușe pe ambele fețe și o așchie de silex cenșiu-închis.

Informații suplimentare online

[Raportul 1446 din cronică.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
